

Silvolde en 'De Bedrukte Moeder Gods van Varsseveld'

De naam Silvolde komt voor het eerst voor in het jaar 1188. Silvolde komt van: sil het Germaanse woord sulī, een huis dat uit één ruimte bestaat. Volde komt van het woord wold, grond begroeid met elzen, wilgen en laag struikgewas. Dit is niet de enige verklaring van de naam, alternatief kan de naam Silvolde komen van de woorden Isala (IJssel) en wold (woud). Silvolde maakte in de dertiende eeuw deel uit van het graafschap Lohn. In 1316 blijken de gerichten en Silvolde echter eigengoed te zijn van Van Heinsberg, die er dan Hendrik van Wisch mee beleent. De kerk van Silvolde is een dochterkerk van Varsseveld en daarvan tussen 1234 en 1246 afgesplitst. Beide parochies maakten deel uit van het bisdom Münster.

Vlakbij de plek waar honderd jaar lang hun klooster heeft gestaan is een levensgroot standbeeld geplaatst van één van de zusters van de Orde van de zusters Franciscanessen. Tussen 1870 en 1970 waren de zusters 'onderweg' voor onderwijs en gezondheidszorg in Silvolde. De zuster keert na gedane arbeid, in gedachten verzonken, terug naar het klooster, een beeld van de oud - Silvoldenaar Casper ter Heerdt. Een andere oud - Silvoldenaar - de dichteres Francie van den Hurk - heeft minder goede herinneringen aan één van de zusters Franciscanessen van Heythuijsen. Ze dichtte 'Non-actief', over Zuster Ernesta.

De Mariabedevaart naar Silvolde hield verband met een legende uit het einde van de 16e eeuw over een Marianum van Varsseveld. De bedevaart heeft pas gestalte gekregen door het ijveren van pastoor Ahsmann omstreeks 1930. Nog steeds is dit Achterhoekse heiligdom het doel van individuele bedevaarten en een enkele georganiseerde bedevaart. De N.H. kerk, daterend uit de 14e en 15e eeuw, en de R.K. parochiekerk zijn midden in het dorp gesitueerd.

De zijgevels van de oude N.H. kerk die u net passeerde zijn voor een groot deel opgetrokken uit brokken ijzeroer. De R.K. kerk staat op een heuvel, de Silvoldse Berg genaamd. De katholieke schuurkerk ging in 1825 bij een dorpsbrand verloren. In 1837, onder het pastoraat van de uit Emmerik (D) afkomstige pastoor Hogenreinder, kreeg het dorp de beschikking over een nieuwe R.K. Waterstaatskerk. In 1893 kreeg de kerk bij de restauratie een nieuwe neogotische toren naar een ontwerp van architect Wolter te Riele uit Deventer. In 1930 werd deze kerk weer afgebroken om plaats te maken voor een grote bakstenen kerk die op 20 oktober 1931 werd gewijd (opnieuw aan Mauritius). Links van het hoogaltaar is de Mariakapel gesitueerd, deels door een balustrade van de kerkruimte afgescheiden. Er staat een speciaal Maria-altaar. Daarboven het Marianum is bevestigd. Kaarsenstandaards en stoelen bieden gelegenheid voor de uitoefening van devotie en gebed. Op het Mariaraam is de tekst 'Monstra te esse Matrem' ('Laat zien dat u onze moeder bent') te lezen.

Voordat Silvolde aan het einde van de 13e eeuw een zelfstandige parochie werd, gewijd aan de H. Mauritius, bestond er reeds een band met Varsseveld, wiens pastoor de zielzorg ook in Silvolde uitoefende. Na de reformatie ressorteerde Silvolde onder de statie Terborg/Silvolde; in 1850 werd Silvolde hiervan als zelfstandige parochie afgescheiden. De Bedrukte Moeder Gods van Varsseveld is de helft van een gepolychromeerd houten dubbelbeeld van Maria, omgeven door een krans van zonnestrallen en met de maan onder haar voeten. Dit zogenaamde Marianum werd in 1856 door de toenmalige eigenaar, de vorst van Salm - Salm te Anholt (D), aan de R.K. parochiekerk van Silvolde geschonken. De pastoor, H. Blumers, haalde het

zelf op uit het kasteel Anholt. Het beeld wordt toegeschreven aan de zogenaamde 'Meester van Varsseveld', alias meester Arnt, die in het laatste kwart van de 15e eeuw te Kalkar en Zwolle werkzaam was. Het is omstreeks 1860 veelkleurig beschilderd. De benaming 'bedrukte moeder' houdt verband met de gelaatsuitdrukking van het beeld. In het gebied van de Nederrijn zou de uitdrukking 'aussehen wie die Mutter Gottes von Varsseveld' bekend zijn. In tegenstelling tot de Anholtse helft zijn de mandorla, de stralenkrans en alle ledematen van het Silvolde deel nog authentiek.

W. Ahsmann (1927-1954) probeerde in 1930 om ook de andere helft van het Marianum naar Silvolde te krijgen. Met de bisschop van Münster was de overdracht al geregeld, maar omdat de gemeente Anholt zich verzette, is dit uiteindelijk niet doorgegaan. In de nieuwe parochiekerk liet hij door de Utrechtse kunstenaar Hans Mengelberg een speciaal Maria-altaar ontwerpen dat op 7 oktober 1932 werd ingezegend. Georganiseerde bedevaarten schijnen eerst tijdens de Tweede Wereldoorlog en in de naoorlogse periode te hebben plaatsgevonden. In 1956 zijn in verband met de Hongaarse Opstand frequent bedevaarten gehouden. De organisatie berustte toen bij plaatselijke afdelingen van de boerenorganisatie ABTB.

Hans Mellendijk